

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

V. De essentia logica Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

Deitatem hominem esse, & hominem Deitatem: Atque in Trinitatis mysterio alia æque hæreticè inferuntur. Nempe Deitatem generare, & generari, ac Deum nec procedere nec producere, & alia lexcenta.

6 Respondetur facile distinguendo consequens. Non variato significatione, & suppositione vocis, ac termini *Deus*, concedo consequens: eis variatis nego: variatur autem in eis omnibus propositionibus ex syncategoremate Verbi, vnicuique earum adiuncto, sicuti & in aliis, quæ obici possunt. Nam, vel sunt verba personam diuinam, quæ *Deus* est, concorrentia, & quæ terminum communem substantiarum *Deus*, supponi adiectiue pro persona, vel personis diuinis faciunt, iuxta dicta controuersis vitiis de Trinit. & Incarnat. Præferim d. de communicat. Idiomat. Cum autem *Deus*, nudè (vt hic, dum de eius essentia inquiritur) ponitur absque personali syncategoremate, non est vide personalitas denotetur; licet, quia concreta vox est, ex modo nostro significandi, & concipiendi apta sit, vt similis syncategorematibus adunctione personam, seu suppositum significare apta sit, quod non habet abstracta vox *Deitas*: quæ non, nisi ad modum partis, naturam diuinam metaphysicè significare potest: non autem, vt totum: quo solum pacto significari potest persona, & fusiis citata d. de communicat. Idiomat. ac tæpius controuersis, & disputationibus aliis de Incarn. ex Damasceno, & aliis Patribus docebamur.

QVÆSTIO V.

De Essentia logica Dei.

ESSENTIA logica Dei, vt à metaphysica diuiditur, ea dicitur, quæ ex genere, & differentia, vel aliquibus eorum loco, quorum alterum commune aliis, alterum proprium, & speciale sit, constat. Quare eadem hæc quæstio est cum ea, quam disputat. S. Th. 1. p. quæst. 3. art. 5. cuiusque interpretes ibi: an scilicet *Deus*, sit in aliquo genere, seu prædicamento cum Creaturis: si enim nullo cum eis conuenierit, essentiam logicam habere non poterit, cum secundus, aut plures *Dei* sint impossibiles: ac proinde *Dei*, cuiusque prædicata communia logicè esse non possint. Si autem in aliquo genere conueniant, maxime in prædicato entis, generalissimo, quod per differentiam à se, contrahatur, essentia eius metaphysica, logica etiam essentia erit: ac proinde de entis prædicato, an *Deo*, & creaturis sit commune: præcipue inquirimus: licet de aliis huius occasione cert. 3. disputatur sumus.

CERTAMEN I.

Opposita hac de re sententia segnitè à suis Patronis, vt plurimum, probantur.

1 Holcor. in 1. quæst. 6. Greg. d. 3. quæst. 3. art. 2. vbi Gabri. q. 1. probabiliorè opposita (quam, quia communiorè Oxoniensi Scholæ, sequitur) reputauit. Atq; Scotus d. eadem, & d. 3. quæst. 3. §. *Quantum ad secundum*. Docent *Deo*, & creaturis dari conceptum communem, neque vnum solum, sed plures: cuius oppositum probare esse difficile censet Okam ea. d. 8. quæst. 1. Ex eis verò Scotus solus ea. d. 8. quæst. 3. §. *Teneo meam sententiam*. Nihilominus in prædicamento aliquo *Deum* collocari posse negat, id quod cum primo coherere non posse censet Valsq. 1. p. tit. 1. d. 22. cap. 5. num. 9. versus finem: sed ex huius ratione pro opposita sententia potuit connexionem, seu non repugnantiam in Scoto reperire, vt mox videbimus: sententia huius fundamentum à ratione est, quia cum communitas conceptus communis

ad inferiora, atque eius differentia, cum qua inferius logicè constituit, solum per rationem sit, nequit *Dei* unitati, ac simplicitati magis repugnare, quam cum existentia, & attributis, nostra consideratione solummodo distinctis, componere. Certè, si sola *Dei* simplicitas obesset, nihil huic sententiæ obesset, vt contra rationes aliorum pro sententia aduersa videbimus inferius.

2 Nituntur insuper Augustini autoritate 5. de Trinit. cap. 8. 10. & 11. vbi quædam prædicamenta de *Deo* dici improprie ait, vt *Quale*, *Quantum*, *Situs*, *Habitus*, & *Tempus*. Quædam verò proprie, vt *Substantia*, & *Relatio*, de Actione verò de *Deo* solo verissime dici censet, eo c. 8. Damasc. 1. de fide cap. 7. Substantiam genus esse supremum ad corpoream, & spirituales: Substantiam verò spirituales ad *Deum*, Angelum, Animam, & Demoneem esse docet: capite autem. 9. Paternitatis, & Filiationis nomina tanquam primariò de *Deo*, atque inde ad nos translata *Deo* tribuit, iuxta illud ad Ephesios. 3. *Ex quo omnis paternitas in celo, & in terra nominatur*. Sed certè dici proprie non est idem, atque vniuocè, illudque proprie, ita moderatur Aug. cap. illo 10. *Si tamen proprie de illo aliquid dici ore hominis potest*. Quo sententiam aduersam à se alibi tenendam clarè indicauit. Eandem etiam discretis verbis tenuit Damasc. quare opposita, non de communitate vniuoca *Dei*, & creaturæ in prædicato entis, siue substantiæ spiritualis, sed Analogica debet intelligi. Ad illud de Paternitate, seu relatione commodius cert. 3. respondebimus.

3 Secunda sententia negat *Deo*, & Creaturis aliquod esse prædicatum vniuocè commune: quare, & prædicatum Entis vtriusque commune negat: ac proinde consequenter essentiam logicam *Deo* negabit. Ita docuit Magister. in 1. d. 8. Albert. art. 32. Bonau. art. 1. quæst. 4. Argent. quæst. 1. art. 1. Agid. art. 1. quæst. 3. Bafolis. quæst. 1. §. *Propter istas*. & quæst. 4. Capreol. quæst. 1. art. 1. concl. 5. & 6. Scotus. & Gabri. locis citatis. Durand. in 2. d. 3. quæst. 1. numer. 12. Henric. à 26. summe. quæst. 2. S. Th. 1. p. quæst. 3. art. 5. (vbi & quæst. 13. art. 5. opuscul. de Ent. & essentia. cap. 2. quæst. 3. Caiet. etiam 1. contra Gent. cap. 32. vbi Ferrari. Valsq. tit. 1. p. d. 22. cap. 5. & communiter Recentiores. Verum, est adeò communis, & nobis etiam vera sententia sit, adeò multis leuibus fundamentis plerumque innititur, vt sua sponte, impellente nemine, subtrudere videatur: idcirco conclusioni æquius, quam eius rationibus acquiesco. Sex veterum rationes confutat facile citatus Gregorius, & Valsq. loco citato, quas summarim hic, scorsimque solutiones indicabimus: ne aliquid hæc in re à lectoribus desideretur: quo alios legere cogantur. Quo sine plura scriptis nostris inferimus, quam vellemus.

4 Primò: quia genus, & differentia, sicut actus, & potentia, siue subiectum, & forma sunt. Repugnat autem entis simplicissimo, & vniuocissimo *Deo*, ratio potentia, & actus: ergo compositio ex genere, & differentia, siue communi, & differentiali prædicato. Distinguo maiorem. Sunt potentia, & actus logici, siue per rationem nostram, concedo; physici, & qui repugnant entis simplicissimo, & vniuocissimo physice, nego. Inde euascescit ratio secunda, quòd genus, & differentia partes sint, quibus constare *Deo* repugnat. Partes enim physice non sunt, sed logicæ, seu metaphysicæ, quibus metaphysicè constat *Deus*, dum eum ex essentia, & attributis metaphysica ratione nostra distinctis, Theologi omnes componunt. Tertiò: quidquid genus habet prædicamentale distinctum esse debet à suo esse: quod repugnat *Deo*. De distinctione plusquam rationis, & metaphysica assumptum, omnium, quæ in prædicamento collocantur, exemplis, fallitatis conuincitur. De metaphysica est etiam falsum. Nam essentias rerum à suo esse adhuc actuali, seu existentia formaliter non distingui, melior nobis Metaphysica est, vt diximus. Atque eo dato in alia opinione existentiam *Dei*, ab eius essentia metaphysicè distingui, est etiam probabile, & fortè consequentiis.

5 Quarta ratio: quia, vt aliquid sub genere sit, debet in ea dari aliqua realitas indifferens ad differentias, quibus genus contrahitur: at in *Deo* nulla datur realitas indifferens ad finitum, quoad Creaturam, & infinitum quoad *Deum*, tanquam differentis contrahatur: ergo nec ratio, quæ genus esse possit, in eo inuenitur. De indifferencia

ORTEGA
In A. pari
D. VIa

ferentia physica, & reali: est aperte falsum; de metaphysica, & rationis non admittitur ab aduersariis minor, neque ab obiectantibus medium, ad eam probandam allumitur. Quinta: quia, quod in predicamento, & sub genere aliquo est, eo clauditur, & continetur, quod enti infinito repugnat. Distinguo contineri realiter, nego; per rationem, subdistinguo, limitando differentias, quas in se claudat, nego; abstrahendo à limitatione, vel illimitatione differentiarum, quæ extra eius conceptum sunt, & à quibus abstrahit, concedo: vel potius, continet per rationem abstrahit concedo, inclusiue nego: id autem enti infinito non repugnat. Sexta ratio: quia, si aliquid genus haberet, maxime substantiam, quam abusiue de Deo dici, aiebat August. 1. de Trinit. cap. 5. sed August. loquitur de substantia iuxta eius eymon accepta, atque à munere substantiæ accidentibus dicta, quod Deo reuera repugnat, ac solum imitatione quadam, & ratione suis attributis substantiare dicitur.

6 Alia plura ex antiquis argumenta ut leuiora, adhuc huius, omittit consulto, & merito Valq. noster. c. citato, aliamque, meo iudicio, predictis non efficaciorum rationem philosophicam ex propriis adiunxit. cap. 4. Nempè: quidquid est sub genere debere esse vel speciem, vel indiuiduum: Deus autem nequit esse species: cum plures, quam ipse, Dij repugnent: nec tanquam indiuiduum: cum omne indiuiduum cum aliis speciei eiusdem debeat conuenire, quod Deo repugnat ob repugnantiam specificæ communis Deitatis. Verum, ut dixi efficax ratio non est. Tum quia, qui Deum cum creaturis vniuocè in ratione entis, seu substantiæ conuenire contendunt. (In quo solum quæstio de re esse potest) parum curabunt de nomine illius prædicati communis, an genus respectu Dei dicendum sit: quod solum videtur mihi negasse Scotus: quia in Deo non est assignabilis realitas indifferens ad differentias specificas, quibus ad species plures extrahatur: cum Deus species non sit, sicut homo: quia plures, quam unus, indiuidui Dei repugnant, ut catholice argumentum factum docet. Alij vero dicent genus esse vocandum: quia in creatorum linea species habet plures, licet respectu Dei genus non sit. Nec video quid repugnantie in eo sit, quod ratio communis vniuocè pluribus vna linea citius proximiusque indiuidua peringat, quam per lineam altam: in quo casu vltimum prædicatum commune lineæ vtriusque respectu indiuidui remotioris longioris lineæ genus erit: respectu vero immediati indiuidui lineæ breuioris genus esse non poterit: & tamen in eo casu argumentum totum nostri Valq. debebat vigere, si vim aliquam haberet.

CERTAMEN II.

Solida, vnicæque ratio Theologica negantis nostræ sententia illustratur.

1 **N**egantis sententiæ vnicam solum rationem solidam, inquam, cum hac de re in consultis libris cogitarem, ex sola consueta memoria, locutionum quorundam Patrum inieideram, lecto vero nostro Valq. eandem à S. Th. Argentina, Caiet. & præcipue à Richardo fuisse datam, atque ab eodem Valq. magna eruditione fundatam inueni. Innititur ergo in præcellis, longèque nostris conceptus, & voces ex cedentibus prædicatis diuinis: quibus proinde, dum de diuinis loquendo, vtimur, non idem quod cum eisdem de creatis loquimur, significatum, sed longè sublimius denotamus. Boëtius de Trinit. circa medi. *Substantia in illo non est verè substantia, sed ultra substantias.* Post pauca. *Cum dicimus Deus, substantiam quidem significare videmus: sed eam, quæ sit ultra substantias.* Vbi Gilbertus ait. *Non ea veritate rationis, qua reliquæ substantiæ, substantiam dici Deum, sed aliqua rationis proportionem.* Idem prorsus docuit Dionysius duplici illo modo cognoscendi Deum in hac vita, ex rebus, & vocibus creatis, cuius meminit. cap. 3. & 5. de Myst. Theolog. & 1. de diuin. nom. per negationem omnium, quæ de creatis noscimus, & fatemur, & per affirmationem eorum omnium, sed cum adiuncto excelsu.

2 Capite autem 7. de diuin. nom. expressius eos duos modos sic proponit. *Ad id, quod omnia superat, vim & ordine pro virili parte omnium de ratione: & præstantiam omniumque causa ascendimus: itaque in omnibus Deus noscitur, & sine omni: scientiaque Deus noscitur, & ignorantia.* Omisso autem modo tertio cognoscendi Deum ex effectibus, quem S. Th. lect. 4. in id caput recognouit, de quo statim, vtrouque reliquo, & alterutro docet Dionysius nihil vocibus, quibus significamus creata, significatum Deo continere proprie: ac proinde in sua proprietate viurpatis Deo negandas esse, vti ipse omnes negat cap. illo. 5. de Myst. Theolog. & 1. de diuin. nom. ex secundo modo, Dei substantiam, & essentiam supersubstantiali, & superessentiali appellat, & post medi. vtrumque coniungens, ait. *Deum esse omnia, quæ sunt, & nihil esse eorum, quæ sunt.* A quo adnotos Damaf. 1. de de cap. 4. postquam dixit aptius de Deo esse cuncta creata prædicata negare, quæ affirmare, ait. *Neque enim eorum quæ sunt, quidquam est: quod quidem non ita accipiendum est, quasi non sit, sed quia super omnia, quæ sunt ipse sit, atque adeo supra ipsum esse, ac statim ait. Esse supra essentiam. Tandem: sunt (inquit) porro nonnulla, quæ tamen per affirmationem de Deo dicantur, præcellens tamen negationis vim habent. v. g. cum de Deo verba facientes tenebrarum vocem usurpamus, non caliginem nobis animo proponimus, sed quod lux non sit, verum lumine sublimior.*

3 In eandem sententiam verba Dionysij postrema interpretatur Elias Cret. in oratione 24. Naz. *Deus, ut S. Dionys. ait, est quidem causa eius, quæ sunt, ut sint ipse autem non est: ut qui nihil horum, quæ sunt, sed supra omnia sit.* quamvis enim Deus ens dicitur iuxta illud, *Ego sum qui sum*; at ens tamen non est, ut ea quæ sunt. (Quoniam enim modo opifex, ut opera esset) neque certo modo ens, sed simpliciter, ac peculiari modo, ac velut eximè, ac præcellenter, quemadmodum ipse solus nouit. Atque in orat. 1. apologet. ad illa verba. *Calum excelsum, ait: qui quidem Deus, ut est apud S. Dionys. & ut mens, & ut sapientia, & ut vitas, & ut ens, & ut amabilis à tota Scriptura celebratur, idemque, & multa nomina habet, & nomine omni caret. infra. Hæc omnia dicitur, & tamen super hæc omnia est.* Pauloque inferius. *Deus enim, & supra mentem, mens est, & supra vitam, vita, & denique supra omnia.*

4 In eam etiam sententiam denique conspirant Patres, qui sibi verbis videntur aduersari: dum alij, ut Dei essentiam, supra omnem essentiam, & substantiam esse significant, aiunt: cætera non esse, ac solum Deum esse, vti ex Platone aiebat Augustinus. 8. de Ciuit. cap. 11. & rursum. 7. Confess. cap. 11. his verbis. *Insuper cætera infra te: & vidi nec omnino esse, nec omnino non esse: esse quidem, quoniam abs te sunt; non esse autem, quia id, quod est, non sunt, id enim verè est, quod incommutabiliter est.* Ex aduerso autem videtur loqui Augustinus idem, loco recitato, cert. 1. num. 2. vbi nihil propriè ac proinde, neque ipsum esse propriè de Deo dici posse verè ait, ac Dionys. 5. de myst. Theolog. neque alia, neque Patris, & Filij rationem esse docet. Basiliius addit. 3. contra Eunom. cap. 13. neque Spiritus Sancti: ac proinde solum translaticie hæc creaturarum vocabula, eorumque significata Deo aptari, non propriè: quo solum docent eorum vocum, & significatorum, quæ in creaturis habent, respectu eorum, quæ in Deo (cuius omnia, supra omnia creata immensum eminent) inferioritatem: ac proinde primæ suæ propositioni in secunda hæc Patres concordant.

5 Ex his autem Patrum sententiis, quas accurata (ut solet) eruditione Valq. noster expendit, solida, & quæ, ut dixi, vnicæ ratio deditur repugnantie prædicati communis vniuocè intrinseci, & essentialis Deo, & Creaturis: ac proinde, & essentialis logicæ Dei: quæ, ut diximus quæstionis præfatione, ex prædicatis essentialibus, communi & proprio constare debet. Etenim prædicatum quodvis diuinum intrinsecum è genere, ut sic loquar, & conceptu suo indiuisibili infinire creatis omnibus præcellit: ergo nequit vniuocè cum aliquo creaturarum prædicato conuenire: consequentia est euident: antecedens suadet ex Patrum testimoniis datis, in super à ratione metaphysica, quam prælit acutè Elias Cretens. primo loco verbis illis, *Quoniam enim modo opifex opera esset: Etenim, quod*

omnia creata possibilia è conceptu suo indiuisibili, vel omnipotentia proxime, vel entis à se remotè, quod eminenter formaliter, omnia & singula eorum prædicata continet, effecta sunt. Quare, nequit non, tam in prædicato indiuisibili entis, quam omnipotentia, & aliis infinite creaturæ credere. Secundò probatur antecedens: quia quidquid in creatura entis est ab alio indiuisibiliter, & participatum est: ergo, & Ens à se è conceptu suo indiuisibili, Ens à se, ac non participatum erit. Infero rursus: ergo cum Entè à se, in quo nihil quod ab alio sit concipi potest, nullatenus poterit vniuocè conuenire.

6 Tertiò probatur antecedens, & confirmatur valide probationes: quia, licet ratio entis in sua linea differentia transcendat, contra verò similiorem nobis sententiam, alio ratio entis substantia, & accidentis communis vniuocè non est, iuxta communiorè, veriorèque sententiam: quia ens substantia creaturæ est absolute ens, atque è conceptu suo indiuisibili. Ens per se: atque ratio entis accidentis communis è conceptu suo indiuisibili est ens in alio, siue entis ens: ergo ratio entis à se, & entis ab alio è conceptu suo indiuisibili sunt tales, ac proinde, quæ nequeant in aliquo sui conuenire. Probatur consequentia: quia non minus est imbibita formaliter maior, & intimior dependentia entis creati ab alio, tanquam à principio necessario sui, quam accidentis dependentia à substantia, seu ente per se: sed ex hac dependentia ita intimè imbibitur in formalitate entis accidentalis esse entis ens, ut nequeat formaliter diuidi, sed id totum indiuisibiliter dicat: ergo & ens à se indiuisibilis conceptus erit, & quod primariò Ens dicitur, ac creaturæ per imitationem, & aliquem participationem illius: ac proinde analogicè, non vniuocè. Ex qua porro ratione, quæcunque contra nostram sententiam opponi possunt præoccupantur: cum coniter rationes illas, à se, vel ab alio, rationes differentiales contrarietas rationis entis non esse: sed alteram cum ratione entis in Deo, alteram cum ratione entis in creaturis, formalissimè adhuc, identificari.

CERTAMEN III.

De reliquis Dei, & Creaturarum Prædicatis statuitur.

1 Dei, & Creaturarum prædicata, quæ eisdem vocibus virobique significamus, quædam ipsi intrinseca sunt, quædam verò extrinseca, quia ab extrinseco aliquo eorum entitatibus, desumuntur: cum tamen intrinseca prædicata eorum physica entitate, re ipsi non differant: ac proinde, vel eorum metaphysica essentia, vel huius passionis, & proprietates metaphysicæ sint. De intrinsecis aliorum prædicatorum à Substantia, seu ente per se, idem, atque de ente, de quo speciatim probauimus cert. 1. cum Doctoribus datis, censendum omnino erit, non tamen ob rationes aliquorum. Notet Valsq. cap. 5. §. *Primum quidem*. Inde probat: quia nouem reliqua prædicamenta, quibus omnia prædicata creaturarum continentur, accidentia physica necessario sunt: accidentia verò, siue proprietates, & attributa diuina physice substantia sunt, ac solum proprietates, siue accidentia metaphysica: Substantia verò physica, ac physice accidentibus, nihil datur metaphysicè, aut logicè commune, ut diximus: ac proinde neque in eis accidentibus prædicatis, aliquid Deo, & creaturis commune datur poterit. Nos autem huic rationi non admodum fidemus. Etenim prædicamenta, non pro physica rerum diuisione, diuidi verò similis nobis semper fuit, licet eam diuisio prædicamentorum non renuat.

2 Ratio: quia aliqui prædicamentum Durationis, seu Quando, supra decem assignandum esset, atque huiusmodi prædicamentum addendum contemditur. Eis autem (ac præcipue argumento pro prædicamento Durationis ea in re difficillimo) solummodò potest responderi: prædicamenta ab Aristot. & Philosophis, ea decem tantum meritis recenseri: quia non pro

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

physica rerum diuersitate diuisa sunt, sed in ordine ad prædicationem logicam, & formalem, quare inde nomen prædicamentorum obtinuerunt: ac verò prædicatorum omnium capita amplius decem non sunt. Duratio enim per copulam prædicati cum subiecto propositionis necessario importatur: ac proinde ad prædicata non spectat: cetera verò prædicata, quæ extra illa decem capita diuagare dicuntur, plerique ad prædicamentum Habere, vel ad alia spectare, de quo hic diutius agendum non est: si autem prædicata in ordine solum ad prædicationes diuisa, atque ordinata sunt, cum eis æquè accidentia metaphysica atque physica inferuiant, non est opus, ut ad prædicamentum accidentis pertineant prædicata, ut Substantia de qua prædicantur accidentia physica sunt, ab eaque physice distincta, ut Valsq. eo discursu supponit. Et quidem hanc prædicationem, Homo est sensibilis, vel est admiratiuus, de prædicato accidentis proprii, non Substantia esse, concors Logicorum & Metaphysicorum sententia est.

3 Sola ergo, ac solida pro attributis, ac prædicatis Deo intrinsecis probatio est, quam in prædicato entis à se posuimus. Quod scilicet, quodvis prædicatum intrinsecum attributale Dei indiuisibiliter, atque è suo conceptu indiuisibili, diuersum à creatis omnibus sit, quæ eisdem vocibus significantur, ut Patres aiebant, Confirmatur quia diuina attributa, & prædicata intrinseca omnia è suo genere sunt posituè infinita, è conceptu suo indiuisibili ut d. 3. ostendimus ergo nihil, quod posituè infinitum non sit potest in eis includi: ac proinde neque conceptus communis, & abstractus à finito, & infinito sui generis, quod quidem posituè infinitum esse non potest. Obicitur ex dictis cursim supra, & dicendis fusiùs d. 3. Attributa, & reliqua prædicata ab Essentia metaphysica Dei, seu ente à se, non esse entia à se substantiæ metaphysicæ, sed solum iure identitatis realis eum essentia: ergo conceptus aliorum prædicatorum Dei, secundum se formaliter nec est Ens à se, neque diuinum, neque proinde ex genere, & conceptu suo infinitum posituè: ac proinde ei secundum se sumptis, poterit in suo genere assignari conceptus communis creatis conceptibus generis eiusdem. Respondetur tamen reliqua ab Essentia prædicata intrinseca diuina, non esse quidem entia metaphysica substantia, ut esse entia metaphysica adiectiua, & diuina formaliter & intrinsecè: sicut de personalius prædicatis diuinis dicebamus controu. de Trinit. d. 6. quæst. 1. atque de attributis dicemus latè d. 3. quo cessat obiectio.

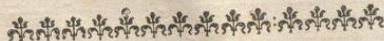
4 De prædicato Relationis Patris, & Filij, atque Spiratoris, & Spirati, siue Spiritus Sancti, aiebant Dionys. & Basilus citati certam. 2. num. 4. proprie de Deo dici non posse: ac, licet non eorum specialibus nominibus, doctrina tamen generali de omnibus nominibus, & prædicatis, quæ de Deo dicuntur, aiebat August. loco ibidem citato, quibus, dum aduersari videretur, Damasc. citatus certam. 1. num. 2. dicens ex 3. ad Ephel. *Ex quo omnis Paternitas in caelo & in terra nominatur*. Hoc nomen de Deo primariò, & proprie, ac per translationem, & imitationem de creatis dici, omnino concordat. Tamen ipse, quam præfati Patres contendunt Deum Patrem, & Filium, ac Spiritum excellentiori modo, nullatenus cum creatis Patribus, Filiis, & halitibus spiratis, seu Spiritibus, communi tales esse: ac proinde tres primi Patres vsum vocis, propriam quidem in creatis antiquiorem attendentes, atque significati, quod in diuinis habet excellentiam infinitam, respectu significati quod habet in creatis, ea nomina improprie per eorum defectum in sua antiqua proprietate significandi de Deo dici aiebant, solumque translatione de his, quæ à sua primaria impositione significabant, de Deo affirmati à nobis concedebant. Damascenus autem antiqua proprietate vocum non curata, sed excellentia, atque præstantia significati quod in Deo habet, proprie de Deo solummodò dici aiebat, de creatis verò translatione, & per imitationem quandam, & participationem à Deo: sicut ens, licet æquè (quoad tempus, & veritatem attinet) de accidentibus, & Substantia dicatur, ob significati autem præstantiam, absolute proprie, ac primariò de illa dicitur, de accidentibus verò secundariò, & translatione.

E § Atque

38 Controu. I. de Dei Essentia, &c.

5 Atque hic sanè planus est Damasceni sensus, ut ex dictis, atque ex contextu patet, in quibus etiam continetur ratio perspicua (quæ nostro Valquio non occurrebat. cap. 6. num. 20.) singularis eius contra daros alios Patres locutionis Damasceni. An verò suam hanc doctrinam ritè, rectèque ex loco illo Pauli Damascenus confirmet? Negat Valsq. ibi, multatque eruditione ostendit, neque in Græco, neque in Hebræo textu legi Paternitatem, seu nomen illam significans, sed Græcè. Πατριά, quod familiam significat. Psalm. 21. *Adorabunt eum omnes familie gentium.* Habetur, non πατρός. Quod respondet nomini Paternitas, quòque in suo textu videtur Damascenus. Hebraicè vero habetur. *Missabot.* Quod 70. πατρός, id est, familie verterunt. Standum nobis vulgatæ editioni eius loci est, cui Damascenus peritissimus, & Hieronymus citandus concordant: rectèque inde suam doctrinam à Damasceno confirmatam, est omnino sentiendum. Maxime, cum ipse Valsq. eruditè ostendat etiam ibidem, *Nominatur.* Bis in eo loco positum, idè valere Scripturæ phrasi, quod *Est.* ac nominari idè, quod esse sciri ad Philip. 1. *In nomine Iesu omne genua flectantur.* Atq; iterum, *Super omne nomen, quod nominatur siue in hoc sæculo, siue in futuro.* Eamque ait illius loci interpretationem esse Græcorum omnium Patrum. Chrysost. hom. 7. Theophylacti, Theodoret, Occumenij ad eum locum, Hieronymi. tit. 6. in magnis commentariis. Ex Patre enim, cuius præcellens paternitas est, fecunditas, & generatio in cælis, & in terris est: nam & sua in cælis ex Patre est, & in terris fecunditas, & generatio omnium ex ipso est, tanquam causa principali, unde, & inde utrobique nominatur, licet non tempore, dignitate tamen, & prioritate excellentiæ generationis diuinæ.

6 Vltimò de prædicatis, quæ Deo extrinsecus, siue ab extrinseca forma proueniunt ut Agere, Creare, & similia, licet aliquid Deo intrinsecum (de quo solum hic disputatur) non sint, oportune tamen intrinsecorum occasione, statuendum hic erit. Et quidem Augustinus, neque hæc vniuocè de Deo, & Creaturis dici videtur iudicasse; ac proinde neque in eis dari de Deo, & Creaturis conceptum communem 5. de Trinit. cap. 8. ubi cum plura prædicamenta translatiue solum de Deo prædicari docuisset subdit: *Quod autem ad faciendum attinet, fortassis de solo Deo verissime dicitur, solus enim Deus facit, & ipse non fit, neque patitur.* Verum, neque Augustinus firmiter id docet, sed dubitanter, fortassis, adiuncto: neque ea particula *verissime*, cætera agentia creata à veritate, & proprietate agendi reiecit; sed solum à veritate agendi solum: nam reliqua, ita agunt, ut patiantur, ac fiant. Insuper; cum antea reliqua prædicamenta, ac prædicata creaturarum translatiue, & nõ verè de Deo dici ostendisset; dicens his verbis solum actionem verè dici de Deo, qui Agens, non Patiens est, censet actionem puram, quæ de creatis propriè, ac verè prædicatur, verè, ac propriè de Deo prædicari: ac verissime, quia purissime Agens est, sine passione, itaque hæc, & similia extrinseca, siue ab extrinseca forma, & entitate Deo obuenientia prædicata vniuocè ei cum creaturis conuenire tenendum, ob Augustini auctoritatem est: & quia in his vnica ratio, quæ à Diuinis intrinsecis Deo prædicatis, vniuocationem cum similibus creatis excludit, locum in extrinsecis non habet: quare eiusmodi prædicatis Dei, & creaturarum communis ratio dari optimè potest. Neque tamen illic inferas Deum in prædicamento ponendum: cum enim extrinseca Deo prædicata sint, ex eo, quod ipsa in prædicamento ponantur, perperam in eo ponendus inferatur Deus, ut patet.

DISPUTATIO III.

De Dei Attributis vniuersim, siue in communi.

DIXIMVS, controuersia præfatione, in Deo Essentiam, & Attributa dari: atque cursum ex Attributis plerique, in cæterorum exemplum, nominauimus, ac post modum ea esse attributa diuina diximus,

quæ Essentiam Dei metaphysicam prædicata consequuntur: quare lata significatione, quæ omnia prædicata, quòque modo Essentiam Dei constituenturam consequentia, comprehendat, inter Attributa Dei extrinsecus aduenientia prædicata, quæ Deo ex actionibus suis extrinsecis obueniunt, numerabuntur. De his autem extrinsecis prædicatis Dei, disputatio præfens de Dei Attributis, neque apud nos, neque apud Theologos procedit, sed solum de prædicatis, quæ Dei Essentia, qua metaphysice sequuntur, physice identificantur, ac proinde siue verè prædicata, & Attributa diuina: quæ scilicet, cum diuinæ formalitates sint Deo essentialiter metaphysicè iam constituto, ipsum metaphysicè efficere concipiuntur, de eoque verè prædicantur. Sed strictius adhuc in hac disputatione Attributa diuina à Theologis viuantur, quatenus contingentia prædicata diuina (de quibus de Scientia, & Voluntate Dei disputatur profuse) secludit, solique prædicata diuina necessaria cohercet: & ne de his quidem, in latitudine sua tota, cum enim prædicata diuina personalia necessaria etiam Deo sint, ac de eis, dum de mysterio Trinitatis agitur, per otium (ut porè propria sede) agatur, ea etiam ab hac disputatione merito relegantur. Solum ergo hic disputabitur de prædicatis necessariis, seu Attributis diuinis, quatenus solum prædicata necessaria Essentiam metaphysicam Dei indiuiduè metaphysicè, vbiuis personarum consequentia, ac tribus Personis communia cohercet: quæ proinde essentia metaphysicè proprietates iure dicuntur.

2 Sed enim, licet eiusmodi Attributa, & proprietates Essentia metaphysicæ Dei supponeremus esse atque communiter Theologi supponant, nescio an eorum aliquibus in consequentiam doctrinæ alterius suæ, præfata afferat suppositio: quare, ut debita consequentia in hac materia procedamus, doctrinæ, quæ huic communi Theologorum sententiæ aduersantur, reiciendæ in primis erunt, ut eiusmodi proprietates metaphysicæ, siue Attributa diuina firma persistant: quare de eiusmodi Attributorum existentia in primis disceptandum erit, quoad questionem. An sint spectat: quam bipartita statuimus, ut duplicem opinionem, quæ eorum existentiam enervit, eaque è medio porus tollit, ablegemus, in qua ap ex parte obiecti, tam inter se, tum ab essentia munito, aut non munito se formaliter, vel includant, vel excludant: Secundo, quot sint Attributa, eorumque varias diuisiones recensuebimus. Tertiò an inter se, non solum per intellectus nostri præcisionem metaphysicè distinguantur (ut quest. 1. ostensum manebit) sed etiam an ante illam, vel realiter formaliter ex natura rei: Quarto, an saltem realiter virtualiter differant: Quinto, an ratio Entis, Boni, Veri, aliudve Attributum omnia Attributa, & Essentiam transcendat: ac proinde an ea Attributorum diuisio vulgaris in transcendencia, & non transcendencia recta sit?

QUESTIO I.

An in Deo Attributa, seu proprietates metaphysicæ sint

RES hæc supponebatur, quàm disputabatur ab Scholasticis ferè omnibus; cum tamen ab eorum pluribus, præcipue non admodum antiquis, negari omnino consequentia causa deberet, ut statim videbimus.

CERTAMEN I.

Vera sententia, de iectis eius aduersariis occultis eligitur.

ADRIANUS (ut viuimus. contr. de Trinit. Ad. 8. quest. 3. cert. 1. numer. 1.) argè distinctionem